

KEMISKINAN BANDAR: KESEDARAN TERHADAP KEPERLUAN NUTRISI PELAJAR SMK ANDERSON IPOH, PERAK, MALAYSIA.

Mohamad Hamka bin Mohd Ikmal Hisham¹, Mohd Haizzan Yahaya²

^{1,2} Universiti Sains Malaysia

m_haizzan@usm.my

Abstrak

Perak merupakan antara sebuah negeri di Malaysia yang sedang giat membangun dari segi pembangunan dan mempunyai struktur ekonomi baik. Pembangunan di negeri ini sedikit sebanyak memberi kesan terhadap golongan miskin yang tinggal di bandar hingga terpaksa menjalani kehidupan yang agak sukar. Sehubungan itu, kemiskinan bandar mampu memberi impak terhadap perkembangan nutrisi dalam kehidupan kanak-kanak dan menjadi suatu permasalahan dalam kajian ini. Negeri Perak telah mencatatkan peningkatan terhadap golongan miskin bandar pada tahun 2014 ke 2015 dengan angka dari 1,631 orang kepada 1,937 orang. Hal ini akan menyebabkan keperluan nutrisi harian mereka harus dijaga dengan baik bagi mengelakkan permasalahan yang buruk berlaku dalam kehidupan kanak-kanak seperti penyakit dan tumbesaran terbantut. Objektif kajian ini adalah untuk menganalisis samada kemiskinan bandar mempengaruhi keperluan nutrisi harian pelajar SMK Anderson diikuti untuk mengetahui kesedaran pelajar mereka terhadap keperluan nutrisi harian. Hasil kajian mendapati terdapat responden menghadapi kesukaran untuk mendapatkan makanan sihat akibat daripada kemiskinan bandar yang dihadapi dan majoriti daripadanya tidak tahu mengenai kepentingan keperluan nutrisi dalam harian. Reka bentuk kajian kualitatif telah digunakan dengan kaedah analisis tematik (Thematic Analysis) merangkumi temubual secara mendalam (In-depth Interview) bersama 12 orang pelajar sekolah yang tergolong dalam kelompok miskin bandar. Oleh itu, kajian ini penting terhadap praktis kerja sosial dalam membentuk sebuah model intervensi bagi membantu kanak-kanak supaya mempunyai kesedaran terhadap keperluan nutrisi harian.

Kata Kunci: Miskin Bandar, Nutrisi, Kerja Sosial

Abstract

Perak is one of the states in Malaysia, which is keen to develop in terms of economic and development structure. Development in this state to some extent affect to the poor who live in the city. Consequently, urban poverty could gives an impact on the development of nutrition in a child's life and become an issue in this study. The state has increased of urban poor in 2014 to 2015 with a figure of 1,631 people to 1,937 people. This will lead to their daily nutritional needs and must be maintained properly to avoid problems that occur in the lives of poor children like disease and stunted growth. The objective of this study is to analyze whether urban poverty affects the daily nutritional needs of students of SMK Anderson followed to determine the students' awareness of their daily nutritional requirements. The study found that there were difficulties for students to get healthy food and it showed that poverty as a result of the problems and majority of them do not know about the importance of the daily nutritional needs. Qualitative approach is used in this study with thematic analysis methods includes in-depth interviews with 12 students who belong to the urban poor. Therefore, this study is important to the social work practices in the form of an intervention model to help children to be aware of the daily nutritional needs.

Key Words: Urban Poverty, Nutritional, Social Work

Pengenalan

Melalui perspektif ekonomi mengkategorikan kemiskinan kepada dua dimensi iaitu kemiskinan mutlak dan kemiskinan relatif yang merujuk kepada kekurangan dalam jumlah sumber kewangan isi rumah yang memenuhi keperluan asas dalam kehidupan (Mowafi dan Khawaja, 2005). Kemiskinan mutlak merupakan taraf hidup yang minimum yang perlu dikekalkan untuk meneruskan kehidupan (Mowafi & Khawaja, 2005). Manakala kemiskinan relatif merujuk kepada agihan pendapatan dalam konteks hubungan status ekonomi individu dalam sesebuah masyarakat (Aboo Talib, 2016). Kemiskinan boleh berlaku dalam kalangan masyarakat yang tinggal di bandar, mahupun di luar bandar.

Golongan miskin bandar dikategorikan sebagai golongan berpendapatan 40% atau B40. Pendapatan isi rumah golongan ini adalah mempunyai kurang daripada RM3,860 sebulan (Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan, 2019). Namun, di negeri Perak pula meletakkan takrif golongan B40 pada tahun 2016 adalah mereka yang tergolong dalam pendapatan isi rumah sebanyak RM2,366.00 sebulan dengan purata RM 2,313 sebulan (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2019).

Laporan *Dietary Guidelines for Americans 2015-2020* menjelaskan jumlah kalori yang diperlukan setiap hari bergantung kepada beberapa faktor yang merangkumi umur, jantina, ketinggian, berat badan, dan tahap aktiviti fizikal seseorang (US Department of Health and Human Services, 2015). Hal ini kerana kalori adalah penting bagi menyalurkan tenaga untuk tubuh badan seorang manusia. Bagi kanak-kanak, jumlah kalori yang diperlukan dalam sehari adalah anggaran sebanyak 1,000 hingga 2,000 kalori setiap hari, manakala remaja pula memerlukan kalori sebanyak 1,400 hingga 3,200 kalori setiap hari, dengan kanak-kanak lelaki secara asasnya mempunyai keperluan kalori yang lebih tinggi daripada kanak-kanak perempuan (US Department of Health and Human Services, 2015).

Kanak-kanak tidak bernutrisi ini dinilai dengan mengukur ketinggian dan berat badan dan pemeriksaan klinikal dan penanda biokimia yang berdasarkan berat badan, ketinggian dan umur berbanding dengan piawai antarabangsa dan paling banyak digunakan untuk menilai status populasi pemakanan (United Nations Childrens' Fund, 2013). Kebanyakan kanak-kanak tidak bernutrisi ini mempunyai masalah terbantut tumbesaran hingga menyebabkan masalah ini menjadi permasalahan yang utama dalam kebanyakan negara kelas ke-3. Kurang nutrisi yang kronik akan menjadikan masalah tumbesaran terbantut sewaktu tempoh pertumbuhan yang paling kritikal dalam kehidupan awal kanak-kanak (United Nations Childrens' Fund, 2013). Oleh itu, nutrisi yang mencukupi amat perlu dalam memastikan masalah terbantut dalam kalangan kanak-kanak dapat dielakkan.

Penyataan Masalah

Data di Negeri Perak menunjukkan peningkatan golongan miskin bandar dalam tempoh dua tahun iaitu dari 2014 dan 2015 dengan mencatatkan peningkatan dari 1,631 orang kepada 1,937 orang (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2017). Namun, jumlah ini menunjukkan penurunan yang ketara pada tahun 2016 dengan mencatatkan seramai 810 orang sahaja dan kadar kemiskinan di negeri Perak pada tahun 2016 adalah sebanyak 0.7% berbanding kadar kemiskinan Malaysia yang berjumlah 0.6% (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2017). Perkara ini menunjukkan bahawa negeri Perak mempunyai kadar kemiskinan yang lebih tinggi berbanding kadar yang dicatatkan dalam negara (Malaysia).

Seramai 1 dalam 5 kanak-kanak dilaporkan mengalami masalah pertumbuhan terbantut manakala 1 dalam 10 kanak-kanak dilaporkan mengalami masalah kurang berat badan akibat daripada kekurangan zat dan nutrisi (United Nations Childrens' Fund, 2018). Menurut De Silva dan Harpham (2005), walaupun kadar kekurangan zat makanan kanak-kanak dalam kebanyakan kawasan miskin di dunia telah menurun, namun ia menjadi satu permasalahan kesihatan yang serius terhadap kanak-kanak kerana dianggarkan 53% kematian kanak-kanak dicatatkan disebabkan oleh kekurangan berat badan.

Permasalahan kemiskinan bandar memberi banyak impak terutamanya kepada kanak-kanak. Menurut United Nations Childrens' Fund (2018), melaporkan terdapat kanak-kanak telah mengalami masalah

pertumbuhan terbantut dan kekurangan berat badan akibat mengalami kemiskinan bandar. Perkara ini menjadi sesuatu isu yang harus dipandang serius apabila negara Malaysia merupakan negara yang telah berkembang dari sektor pembangunan dan ekonomi. Pertumbuhan ekonomi sepatutnya dapat mengurangkan kadar kemiskinan ke tahap yang lebih tinggi disebabkan terdapat peningkatan yang signifikan namun ianya tidak berlaku dalam negara Malaysia (Sridhar, 2015).

Statistik menunjukkan 1 dalam 5 kanak-kanak Malaysia mengalami pertumbuhan terbantut manakala 1 dalam 10 kanak-kanak mengalami kurang berat badan akibat kekurangan nutrisi di kawasan miskin bandar (United Nations Childrens' Fund, 2018). Masalah pertumbuhan terbantut dalam kalangan kanak-kanak mengalami peningkatan sepanjang tempoh 10 tahun, iaitu 17% pada tahun 2006 kepada 20.7% pada tahun 2016 dan kemiskinan telah dilaporkan sebagai faktor utama kanak-kanak di kawasan bandar tidak mendapat nutrisi yang mencukupi dalam perkembangan fizikal mereka (United Nations Childrens' Fund, 2018).

Kekurangan nutrisi dalam peringkat kanak-kanak akan mempengaruhi kehidupan mereka di sekolah dan potensi dalam diri kanak-kanak seperti menjejaskan hasil pendidikan, termasuk kapasiti yang berkurang untuk belajar (hasil daripada kognitif yang defisit awal atau penurunan tumpuan perhatian) hingga mengakibatkan mereka memendekkan masa untuk belajar di sekolah (Jamison et al., 2006). Hal ini mengakibatkan kanak-kanak akan merasa lemah dan tidak mahu untuk belajar akibat daripada kekurangan zat makanan hingga menyebabkan kognitif dan pemikiran mereka tidak aktif secara sihat seterusnya kanak-kanak akan tercicir dari sudut pelajaran. Kajian ini akan memfokuskan para pelajar sekolah di SMK Anderson Ipoh, Perak yang berumur antara 13 tahun hingga 17 tahun dalam konteks lingkungan umur kanak-kanak seperti yang termaktub dalam Akta Kanak-Kanak 2001 pindaan 2006.

Objektif Kajian

1. Menganalisis samada kemiskinan bandar mempengaruhi keperluan nutrisi harian pelajar SMK Anderson.
2. Mengetahui kesedaran pelajar SMK Anderson terhadap keperluan nutrisi harian.

Kajian Lepas

Kaitan Antara Miskin Bandar dan Keperluan Nutrisi Harian Kanak-Kanak

Kanak-kanak kurang nutrisi (*malnutrition*) adalah merupakan isu global yang penting untuk dilihat. Menurut Chatterjee (2019), terdapat dua negara di Asia yang mempunyai kadar peratusan kanak-kanak terbantut akibat daripada kekurangan nutrisi iaitu India (466 juta) dan Pakistan (10 juta), menurut Global Nutrition Report (2018). Perkara ini menunjukkan bahawa kekurangan nutrisi dan zat pemakanan yang baik bagi kanak-kanak adalah penting dalam memastikan kesejahteraan fizikal mahupun sosial kehidupan mereka terjaga. Di India, kawasan bandar mencatatkan golongan miskin paling ramai di seluruh negeri dan ia mengakibatkan kekurangan zat makanan dialami oleh kanak-kanak yang berada di dalam keadaan tersebut dengan memberi kesan kepada kelangsungan hidup mereka serta mudah terdedah terhadap penyakit seterusnya mengurangkan keupayaan mereka untuk belajar dan menjadikan mereka kurang produktif dalam kehidupan seharian (Chatterjee, 2019).

Perkara ini turut berlaku di Malaysia apabila kanak-kanak di sekitar bandar Kuala Lumpur terkesan dengan masalah kurang nutrisi ini akibat hidup dalam faktor kemiskinan bandar. Menurut laporan United Nations Childrens' Fund (2018), 97% isi rumah mengatakan terkesan dengan kenaikan harga barang yang mengakibatkan mereka tidak mampu untuk menyediakan makanan yang berzat untuk anak-anak mereka. Hal ini akibat daripada isi rumah tidak mempunyai wang yang cukup untuk menampung keperluan makanan harian untuk anak-anak. Seramai 52% responden dicatatkan mengalami masalah tidak cukup wang dan 15% daripadanya sering mengalami masalah ini (United Nations Childrens' Fund, 2018). Permasalahan kekurangan wang dan pendapatan ini akan

menyebabkan anak-anak (kanak-kanak) juga terkesan dengan keadaan tersebut kerana ibu bapa tidak mampu untuk menyediakan pemakanan yang sihat hingga berlakunya kekurangan nutrisi dalam tubuh badan. Susulan daripada masalah tersebut, kanak-kanak akan mengalami masalah tumbesaran terbantut.

Kesedaran Kanak-Kanak Terhadap Keperluan Nutrisi Harian

Pelajar pada masa kini mudah terdedah dengan budaya pemakanan yang tidak sihat dan tidak mengikut gizi pemakanan yang seimbang hingga mampu mengancam kesihatan dan mengalami malnutrisi (Pusat Kesihatan USIM, 2017). Hal ini kerana budaya pemakanan yang tidak sihat adalah mudah didapati mudah dan murah diperolehi. Menurut Habib, Dardak, dan Zakaria (2011) dalam kajian ‘*Consumers’ Preference And Consumption Towards Fast Food: Evidences From Malaysia*’ menunjukkan bahawa tingkah laku pembeli responden sangat dipengaruhi oleh faktor-faktor seperti mudah memasak, murah, dan sama ada produk tempatan atau antarabangsa. Perkara ini jelas menunjukkan bahawa makanan yang tidak sihat yang merangkumi makanan segera mudah diperolehi dalam kalangan masyarakat terutamanya golongan miskin.

Menurut Hart, Bishop, dan Truby (2002), menjelaskan bahawa cara tafsiran cadangan makanan semasa untuk kanak-kanak masih bermasalah. Hal ini dijelaskan melalui kajian ‘*Balance of Good Health*’ di United Kingdom (dalam Health Education Authority, 1994) mengatakan bahawa tafsiran adalah merupakan perkara utama untuk menjelaskan mengenai diet yang ideal untuk semua kanak-kanak berumur lebih dari 5 tahun adalah berbeza berbanding dengan negara lain mengikut keperluan kanak-kanak kecil atau remaja (Hart et al., 2002). Apabila tafsiran yang salah telah dipraktikkan sejak kecil, maka ia akan menjadi satu habit hingga ke peringkat umur dewasa. Hal ini menunjukkan bahawa kanak-kanak mempunyai kesedaran yang rendah apabila mempunyai masalah untuk berinterpretasi cadangan makanan yang baik untuk diet yang seimbang dalam kehidupan.

Metodologi

Reka bentuk kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif dengan kaedah *Thematic Analysis*. Teknik pengumpulan data dilakukan dengan menemubual responden dengan menggunakan temubual secara mendalam (*In-depth Interview*) terhadap 12 orang pelajar sekolah SMK Anderson yang tergolong dalam kelompok miskin bandar di kawasan Ipoh. Selain itu, SMK Anderson dilihat sebagai sebuah sekolah yang mempunyai taraf fasiliti yang terletak di bandar Ipoh merangkumi sekolah berstatus ‘primer’. Lokasi sekolah ini juga memainkan peranan penting bagi penyelidik menganalisis golongan pelajar yang menetap di bandar yang mempunyai masalah kemiskinan bandar. Penyelidik menggunakan pendekatan reka bentuk fenomenologi yang merangkumi pengalaman manusia yang terdiri daripada pandangan, cadangan, suara hati dan sikap terhadap sesuatu isu yang dikemukakan oleh responden.

Hasil Kajian

Hasil daripada temubual yang telah dijalankan, penyelidik mendapati bahawa penjelasan responden mengenai kesukaran mereka untuk mendapatkan makanan sihat adalah berbeza-beza. Hal ini merangkumi beberapa faktor yang mempengaruhi kesukaran mereka untuk mendapatkan makanan sihat seperti barang keperluan mahal, pendapatan rendah yang diperolehi ibu bapa, dan jenis yang tidak memakan sayur-sayuran. Perkara ini menunjukkan bahawa kenaikan harga barang dan kekurangan pendapatan isi rumah boleh mempengaruhi kesukaran untuk mendapatkan makanan yang sihat.

Jadual 1. Kesukaran Responden Untuk Mendapatkan Makanan Sihat

<i>Responden</i>	<i>Petikan Temubual</i>
R1	Tidak.. hari hari mak masak, sebab keluarga kita 80% vege.
R2	Tak susah, sebab saya duduk kat asrama.
R3	Tak susah.. Tak tahu...
R4	sukar. Sebab saya tak makan sayur. sayur mahal.. ada setengah sayur tu tanam macam daun kari apa semua..
R5	tidak.. sebab cukup..
R6	err tidak jugak.. kurang sikit la.. sebab kat Flat ni, senang la nak cari makanan..
R7	tak susah.. Sebab.. hmm..macam kalau nak sayur, kita beli sekali tu, kita beli terus untuk akan datang nak makan nanti lah.. kita beli makanan-makanan sihat lebih kurang macam tu lah.. tak susah juga nak dapat..
R8	susah jugak la...pendapatan nak beli pun... macam mak nak beli makanan-makanan pun... macam nak beli ayam pun susah, apatah lagi nak beli buah-buahan kan..
R9	hmm tak susah. Sebab hmm benda tu boleh beli kat kedai pastu masak la.
R10	Takda.. makcik saya orang yang masak berbagai-bagai jugak.. dia imbangkan.. dari saya tahu, dia kata susah.. mungkin saya rasa harga.. harga bahan mahal..
R11	saya makan je.. sebab nak bagi badan ni cukup tenaga.. hmm rasanya.. tak susah kot..
R12	tak susah.. sebab saya kan duduk asrama.. so ikut jadual pemakanan la.. kalau duduk rumah pun, ibu berniaga tu..makan itu jelah..

Dari sudut kesedaran responden terhadap keperluan nutrisi harian adalah berbeza setelah temubual dijalankan. Penyelidik mendapati bahawa majoriti daripada responden tidak tahu mengenai kepentingan keperluan nutrisi dalam harian disebabkan oleh beberapa faktor seperti tidak pernah ambil tahu, tidak kaji, dan hanya mengikut sahaja penyediaan makanan yang disediakan di rumah. Perkara ini menunjukkan bahawa pengetahuan responden mengenai kepentingan keperluan nutrisi harian masih lagi pada tahap yang membimbangkan.

Jadual 2. Kesedaran Responden Terhadap Keperluan Nutrisi Harian

<i>Responden</i>	<i>Petikan Temubual</i>
R1	Tak.. tak tahu...Tak tahu.. Tak pernah ambil tahu. Tapi pernah baca. Waktu tingkatan 3 dalam buku sains. Yang saya faham itu ada lemak, mineral, err.. vitamin dan banyak-banyak lagi.
R2	Tak tahu. Tak tahu, sebab saya tak kaji.
R3	Tak tahu.. sebab tak tahu nutrisi tu apa..
R4	dia macam kalau pertumbuhan kita la. Kalau takda, terbantut la. Kalau pagi tak makan tu akan jadi otak tak aktif la.
R5	hmm.. err.. saya tak tahu..
R6	hmm.. tak tahu la cikgu.. err penting.. sebab menjaga berat badan.. kualiti lemak.. haa itu je..

R7	penting sebab kalori ni mendatangkan berat dan lemak.. balance kan la.. kalau amik sayur, contoh sayur bayam ada vitamin c ada vitamin a lebih kurang macam tu. Kira bagus untuk tubuh badan kan.
R8	tak.. tak tahu..saya.. hmm memang tak tahu lah..
R9	tak tau.. err.. macam main makan je..
R10	macam saya kata tadi, makanan seimbang..
R11	hmm tahu...hmm tak jugak la. Sebab haa.. apa yang saya makan ni, ikut ayah saya.. ayah saya ni.. dia..apa ni.. dia macam penyakit la, kencing manis.. so kalau macam nasi tu kan, dia kena makan brown rice.. kalau dulu nasi putih je..
R12	hmm tahu.. sebab.. hmmm ada belajaq tentang makanan..

Perbincangan

Kaitan Kemiskinan Bandar Mempengaruhi Keperluan Nutrisi Harian Pelajar SMK Anderson

Pengkaji mendapati bahawa terdapat responden mengalami kesukaran untuk mendapatkan makanan yang sihat. Perkara ini berikutan dari beberapa faktor yang mendorong seperti penjelasan mereka mengenai kenaikan harga barang, dan mempunyai ibu bapa yang berpendapatan rendah. Hal ini jelas menunjukkan bahawa kemiskinan bandar yang di alami oleh responden sedikit sebanyak mengganggu untuk akses terhadap pemakanan sihat. Hal ini bertepatan dengan kajian Younis, Ahmad, dan Badpa (2015) mengatakan peningkatan harga makanan akan menjejaskan mironutrien yang sesuai dalam pemakanan dan kesihatan manusia. Perkara ini turut disokong oleh laporan daripada United Nations Childrens' Fund (2018) apabila kanak-kanak di sekitar bandar Kuala Lumpur apabila 97% isi rumah mengatakan terkesan dengan kenaikan harga barang yang mengakibatkan mereka tidak mampu untuk menyediakan makanan yang berzat untuk anak-anak mereka. Hal ini menunjukkan bahawa kemiskinan bandar memberi impak yang besar terhadap keperluan nutrisi harian kanak-kanak.

Pada golongan yang berpendapatan rendah, mereka akan memberi keutamaan untuk membeli makanan ruji yang paling murah bagi mengelakkan daripada mengalami kelaparan dan apabila pendapatan mereka meningkat, mereka membeli makanan bukan ruji seperti buah-buahan dan sayur-sayuran termasuk produk haiwan (termasuk ikan) kerana memberi keutamaan yang kuat bagi merasai makanan bukan ruji ini (Bouis, Eozenou, dan Rahman, 2011). Hal ini berikutan apabila ada responden yang menjelaskan bahawa mereka jarang untuk mendapatkan makanan mentah seperti ayam dalam penyediaan makanan di rumah akibat daripada ibu bapa yang mempunyai pendapatan rendah.

Kesedaran Pelajar Terhadap Keperluan Nutrisi Harian

Dari sudut kesedaran pelajar terhadap keperluan nutrisi harian, penyelidik mendapati ia terdiri daripada beberapa faktor yang mendorong seperti tidak pernah ambil tahu, tidak mengkaji dan hanya mengikut sahaja penyediaan makanan oleh ibu bapa di rumah. Perkara ini sedikit sebanyak telah menjadikan pengetahuan mengenai nutrisi dalam kalangan kanak-kanak adalah membimbangkan.

Ibu bapa secara semula jadi merupakan sumber yang paling berpengaruh dan dipercayai mengenai maklumat pemakanan kanak-kanak akan menonton tingkahlaku ibu bapa untuk pembelajaran observasi terutamanya kanak-kanak lelaki (Atik dan Ertekin, 2011). Perkara ini berikutan apabila responden hanya bertindak mengikut sahaja apa jua penyediaan makanan yang disediakan oleh ibu atau bapa di rumah hingga tidak mengambil tahu apa-apa mengenai keperluan nutrisi harian. Namun, kajian juga menunjukkan bahawa kanak-kanak perempuan mempunyai pengetahuan yang lebih baik dan lebih terperinci tentang makanan dan nutrisi (Normann, 2009). Hal ini membuktikan bahawa responden dalam kajian yang terdiri daripada lelaki tidak mempunyai pengetahuan yang baik terhadap keperluan nutrisi.

Selain itu, responden turut menjelaskan mengenai sikap mereka yang tidak tahu walaupun pernah belajar mengenai nutrisi dalam sesi persekolahan. Hal ini menjadikan mereka lebih untuk tidak mengkaji dengan lebih lanjut mengenai kepentingan nutrisi dan bertindak untuk makan sahaja tanpa

mengambil kira khasiat dalam makanan. Kajian dari Kostanjevec, Jerman, dan Koch (2011), mengatakan pendidikan mengenai nutrisi pemakanan secara formal atau tidak formal mampu untuk mengubah tingkah laku pemakanan dan tabiat pemakanan kanak-kanak.

Namun, situasinya berbeza melalui responden dalam kajian ini, yang tidak mengambil peduli soal pendidikan nutrisi walaupun sudah diterapkan dalam sistem pembelajaran di sekolah. Hal ini menjadikan mereka terus untuk tidak tahu apa-apa mengenai kepentingan nutrisi dalam harian.

Cadangan

Beberapa cadangan telah dikenalpasti oleh penyelidik dalam membentuk sebuah model intervensi kerja sosial dalam membantu meningkatkan kesedaran kanak-kanak terhadap keperluan nutrisi harian. Pekerja sosial harus berperanan dalam bidang pemakanan dengan bekerjasama dengan pihak *dietician* atau pakar bagi memastikan program pemakanan yang sesuai dapat dianalisis sebaiknya. Kajian-kajian mengenai nutrisi perlu giat dilakukan bersama pihak Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) dan Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) dijalankan agar setiap aspek keperluan nutrisi harian kanak-kanak dapat diselesaikan untuk menjamin kesejahteraan sosial dalam peringkat umur kanak-kanak. Menurut Harter (2017), pekerja sosial boleh meningkatkan bidang pendidikan yang berkaitan nutrisi dalam menghasilkan program pemakanan untuk kanak-kanak, melakukan advokasi untuk kanak-kanak berisiko, meningkatkan pencegahan, dan menangani stigma yang berkaitan *food insecurity*.

Melalui penemuan kajian dan data yang diperolehi, adalah penting bagi pekerja sosial menjalankan beberapa program kesedaran dengan penglibatan kerjasama bersama pihak autotiri seperti Kementerian Kesihatan Malaysia dan Kementerian Pendidikan Malaysia. Perkara ini boleh dijalankan melalui peranan pekerja sosial dalam menjadi pendidik melalui skop keperluan nutrisi harian. Pekerja sosial boleh mengumpul maklumat dan data berkaitan keperluan nutrisi, masalah terbantut, menyelidiki pemakanan di rumah, sekolah dan sebagainya sebagai langkah awal untuk menghasilkan satu program yang sesuai berkaitan kesedaran keperluan nutrisi. Melalui hal ini Harter (2017) mencadangkan pekerja sosial boleh menjalankan praktis dengan melibatkan kanak-kanak di sekolah, lawatan ke rumah (*home visit*), dan melakukan kaunseling individu dan keluarga. Hal ini bagi memastikan setiap aspek kesejahteraan kanak-kanak dapat dijaga secara optimum.

RUJUKAN

- Aboo Talib, K. (2016). Dilema Kemiskinan : Falsafah , Budaya dan Strategi. *Akademika*, 86(2), 65–78.
- Atik, D., & Ertekin, Z. O. (2011). Children ' s perception of food and healthy eating : dynamics. *Consumer Studies*, 1–7.
- Bouis, H. E., Eozenou, P., & Rahman, A. (2011). Food prices , household income , and resource allocation : Socioeconomic perspectives on their effects on dietary quality and nutritional status. *Food and Nutrition Bulletin*, 32(1), 14–23.
- Chatterjee, P. (2019). Tackling social determinants to reduce child malnutrition. *The Lancet Child and Adolescent Health*, 3, 140–141. Retrieved from [http://dx.doi.org/10.1016/S2352-4642\(19\)30036-7](http://dx.doi.org/10.1016/S2352-4642(19)30036-7)
- De Silva, M. J., & Harpham, T. (2005). Maternal social capital and child nutritional status in four developing countries. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 59(12), 1060–1064.
- Habib, F. Q., Dardak, R. A., & Zakaria, S. (2011). Consumers' Preference And Consumption Towards Fast Food: Evidences From Malaysia. *BMQR*, 2(1), 21. Retrieved from http://ir.uitm.edu.my/id/eprint/880/1/AJ_FARZANA_QUOQUAB_HABIB_BMQR_11.pdf
- Hart, K. H., Bishop, J. A., & Truby, H. (2002). An investigation into school children ' s knowledge and awareness of food and nutrition. *The British Dietetic Association Ltd*, (15), 130. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1046/j.1365-277X.2002.00343.x>
- Harter, K. (2017). Nutrition and the Person-in-Environment Perspective : Implications for Social Work Nutrition and the Person-in-Environment Perspective : Implications for Social Work. *Graduate Research and Creative Practice at ScholarWorks*.
- Jabatan Perangkaan Malaysia. (2017). *Jumlah Penduduk Miskin & Miskin Tegar Di Negeri Perak*. Putrajaya. Retrieved from http://www.data.gov.my/data/ms_MY/dataset/penduduk-miskin-dan-miskin-tegar-di-perak
- Jabatan Perangkaan Malaysia. (2019). *Poket Stat Negeri*. Perak.
- Jamison, D. T., Feachem, R. G., Makgoba, M. W., Bos, E. R., Baingana, F. K., Hofman, K. J., & Rogo, K. O. (2006). *Disease and Mortality in Sub-Saharan Africa* (2nd ed.). Washington, DC: The World Bank.
- Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan. (2019). *Program Pembasmian Kemiskinan Bandar*. Putrajaya. Retrieved from <http://www.kpkt.gov.my/index.php/pages/view/285>
- Kostanjevec, S., Jerman, J., & Koch, V. (2011). The Effects of Nutrition Education on 6th graders Knowledge of Nutrition in Nine-year Primary Schools in Slovenia. *Mathematics, Science & Technology Education*, 7(4), 243–252.
- Mowafi, M., & Khawaja, M. (2005). Poverty. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 59(4), 260–264.
- Normann, K. Von. (2009). The impact of lifestyles and food knowledge on the food patterns of German children. *Consumer Studies*, 33, 382–391.
- Pusat Kesihatan USIM. (2017). Kesedaran terhadap amalan pemakanan seimbang dikalangan pelajar. Retrieved from <https://www.usim.edu.my/news/in-our-words/kesedaran-terhadap-amalan-pemakanan-seimbang-dikalangan-pelajar/>
- Sridhar, K. S. (2015). Is Urban Poverty More Challenging than Rural Poverty? A Review. *Environment and Urbanization ASIA*, 6(2), 95–108.
- United Nations Childrens' Fund. (2013). *Improving Child Nutrition - The achievable imperative for global progress*. New York.

- United Nations Childrens' Fund. (2018). *Kanak- kanak Pinggiran : Satu Kaji Selidik Mengenai Kemiskinan dan Penafian Hak Kanak-Kanak Bandar di Flat Kos Rendah di Kuala Lumpur*.
- US Department of Health and Human Services. (2015). *Dietary Guidelines for Americans*. United States Of America.
- Younis, K., Ahmad, S., & Badpa, A. (2015). Malnutrition : Causes and Strategies. *Food Process and Technology*, 6(4).

TENTANG PENULIS

Mohamad Hamka Bin Mohd Ikmal Hisham, adalah seorang pelajar peringkat Sarjana Kerja Sosial Universiti Sains Malaysia (USM). Penyelidikan beliau tertumpu kepada kerja sosial dalam bidang nutrisi pemakanan kanak-kanak.

Mohd Haizzan Yahaya, Ph.D, MSW, adalah seorang pensyarah kanan di Universiti Sains Malaysia (USM). Penyelidikan beliau terarah kepada kerja sosial dalam seting perumahan, dasar sosial, pembangunan sosial, dan kemiskinan bandar. Di samping itu, beliau turut mengajar kursus Dasar dan Perancangan Sosial, dan Pentadbiran dan Organisasi Perkhidmatan Manusia. Kini, beliau telah dilantik oleh Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat sebagai Penasihat Majistret yang berkisar dengan pesalah remaja dan juga menjawat jawatan sebagai Naib Presiden Jawatankuasa Kebajikan Kanak-Kanak di Pulau Pinang, Malaysia. Pada tahun 2014, beliau telah dijemput oleh Wayne State University, Detroit, Michigan, Amerika Syarikat sebagai *visiting scholar* dan sedang aktif dalam persatuan antarabangsa (APASWE).